

– принцип співставлення визначає технологію проведення перспективного аналізу;

– принцип синергізму визначає правила формування механізму реалізації стратегій діяльності підприємства [3].

Система стратегічного управління дозволяє досягти таких основних результатів:

1. Створити системний потенціал для досягнення цілей організації. Цей потенціал складається з фінансових, сировинних і людських ресурсів, що входять в організацію; виробленої продукції (послуг), що затребуються ринком; сформованого позитивного іміджу організації.

2. Другим результатом є структура організації та її внутрішні зміни, що забезпечують чутливість до змін зовнішнього середовища і відповідну адаптацію [7].

Висновки

Таким чином, можна зробити висновок, що теоретико-методологічні засади стратегічного управління підприємством постійно розвивається та прогресує. Підприємства, які володіють стратегією і запроваджують стратегічне управління, завжди мають можливість поводитись послідовно і системно у своєму бізнесі, зокрема та в ринковому динамічному конкурентному середовищі в цілому, що збільшує імовірність досягнення ними поставленої мети. Багатофакторність вибору стратегії багато в чому визначає необхідність розробки декількох стратегічних альтернатив, з яких і здійснюється остаточний вибір. Стратегічні альтернативи – набір різних приватних стратегій, що дозволяють досягти стратегічних цілей організації, у всьому їхньому різноманітті, у рамках обраної базової стратегії й обмежень на використання наявних ресурсів. Кожна стратегічна альтернатива надає організації різні можливості і характеризується різними витратами і результатами. На сьогодні ж, стратегічне

управління розглядається як комплекс не тільки стратегічних управлінських рішень, що визначають довгостроковий розвиток підприємства, але і конкретних дій, які забезпечують швидке реагування організації на зміни зовнішнього середовища, які можуть викликати необхідність стратегічного маневру, перегляду цілей та вибору нового напрямку розвитку. Саме тому стратегічне управління підприємством потребує детальної уваги, перегляду та вдосконалення.

Список використаних джерел

1. Кравченко О.В. Фінансова стратегія як інструмент реалізації загальної стратегії розвитку / О.В. Кравченко // Стратегии развития Украины в глобальной среде / Материалы II Международной научно-практической конференции 7–9 ноября 2008 года. – Т. 2. – Симферополь: ЦРОНИ, 2008. – С. 46–49.
2. Ортіна Г.В. Методологічні концепції визначення стратегічного управління підприємством / Г.В. Ортіна. // Ефективна економіка. – 2010. – №4. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2010_4_24
3. Побережний Р.О. Сутність стратегічного управління розвитком підприємства в сучасних умовах / Р.О. Побережний // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Харків: НТУ «ХПІ», 2010. – №62. – С. 33–40.
4. Порожня В.М., Безземельна Т.О., Кравченко Т.А. Стратегічне управління. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 224 с.
5. Ставицький О.В. Особливості розвитку стратегічного управління в Україні / О.В. Ставицький. // Ефективна економіка. – 2011. – №8. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2011_8_5
6. Стратегічне управління, Шершньова З.Є. – Підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2004. – 699 с.
7. Чичун В.А. Удосконалення стратегічного управління діяльністю підприємства / В.А. Чичун. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znpen/2011_7/27USU.pdf

І.В. КОВАЛЬЧУК,
к.е.н., доцент, Національний університет харчових технологій,
В.К. ШЕВЧУК,
студент, Національний університет харчових технологій

Основні етапи управління капіталом підприємства

У статті розглядаються основні етапи управління капіталом підприємства. Розглянуто підходи різних авторів до управління власним та позиковим капіталом підприємства. Визначено завдання політики управління позиковим капіталом.

Ключові слова: капітал підприємства, етапи управління капіталом, власний та позиковий капітал.

І.В. КОВАЛЬЧУК,
к.э.н., доцент, Национальный университет пищевых технологий,
В.К. ШЕВЧУК,
студент, Национальный университет пищевых технологий

Основные этапы управления капиталом предприятия

В статье рассматриваются основные этапы управления капиталом предприятия. Рассмотрены подходы различных авторов к управлению собственным и заемным капиталом предприятия. Определены задачи политики управления заемным капиталом.

Ключевые слова: капитал предприятия, этапы управления капиталом, собственный и заемный капитал.

I. KOVALCHUK,
candidate of economic sciences, National University of Food Technologies,
V. SHEVCHUK,
graduate student, National University of Food Technologies

The main stages of capital management company

In the article the main stages of capital management company is considered. The approaches of different authors to control their own and borrowed capital of the enterprise. Defined policy objectives of management borrowed capital.

Keywords: capital of the company, stages of capital management, own and borrowed capital.

Постановка проблеми. Капітал — це економічна категорія, яка відома давно, але отримала новий зміст в умовах ринкових відносин. Як головна економічна база створення і розвитку підприємства капітал у процесі свого функціонування забезпечує інтереси держави, власників і персоналу.

На сьогодні існує велика кількість наукових робіт з теми дослідження, однак існують певні аспекти які потребують подальшого вивчення. Тому є доцільним розглянути основні етапи управління капіталом підприємства.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Даній проблемі значну увагу приділили такі вчені, як І.О. Бланк, В.В. Бочарова, Ю. Брігхем, Ван Хорн, А.А. Фастовець, О.В. Базартінова та інші вчені. Разом із тим залишається необхідність проведення дослідження щодо управління капіталом в сучасних умовах.

Метою статті є дослідження етапів управління капіталом підприємства, задля забезпечення ефективного використання грошових коштів.

Виклад основного матеріалу. Капітал підприємства характеризує загальну вартість засобів у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, які інвестуються у формування його активів.

Система управління капіталом підприємства, на думку І.О. Бланка, складається з двох функціональних підсистем: управління формуванням капіталу та управління використанням капіталу. Ці підсистеми можна віднести й до формування системи управління власним капіталом як однієї з організаційних форм, проте в умовах динамічності ринку до проблем раціонального формування та використання власних коштів підприємства додалися інші, не менш значимі, а саме:

- оцінка реальної ринкової вартості підприємства та дієвості його фінансово-господарської діяльності. Виходячи із визначення власного капіталу як загальної вартості майна підприємства можна зауважити, що реальну вартість не завжди можна визначити кількісно, зокрема, при інших рівних умовах вартість компанії, що є відомим трендом, є вищою, а отже, вищою буде і вартість її майна. З іншого боку, при наявності на підприємстві власного інтелектуального капіталу його вартість не завжди відповідає ринковій вартості. Тож оцінка реальної ринкової вартості власного капіталу підприємства є першим кроком до ефективного управління ним;

- визначення оптимальної частки власного капіталу у структурі капіталу підприємства. Виходячи із функціонального призначення власного капіталу на мікрорівні можна виділити його позитивні риси: простота залучення використання (при вирішенні питання щодо збільшення обсягу власного капіталу або щодо напрямків його використання рішення приймає підприємство без участі будь-яких інших суб'єктів господарювання); більш висока дохідність та здатність генерувати прибуток (при використанні власного капіталу немає потреби сплачувати відсотки за кредитом); підвищення конкурентоспроможності підприємства (наявність значної частки власного капіталу збільшує його платоспроможність та фінансову стійкість, що надає певних конкурентних переваг та статусу перед клієнтами та партнерами) [2].

Проте використання підприємствами лише власного капіталу має і негативні риси: обсяг власного капіталу обмежений, тому підприємство може втратити можливість розширення діяльності та збільшення рентабельності за рахунок залучення позикових коштів за допомогою ефекту фінансового левериджу; часто власний капітал, що залучений іззовнішніх джерел, має більш високу вартість порівняно із позиковим капіталом. Тому одним з основних питань управління власним капіталом підприємства є визначення оптимальної структури капіталу. Тут і надалі під оптимальною структурою капіталу ми будемо розуміти таке співвідношення власних і позикових коштів, яке забезпечує максимізацію ринкової вартості компанії [3].

Показник «власний капітал» належить до важливих фінансових показників підприємства, оскільки характеризує:

- забезпеченість коштами для функціонування;
- кредитоспроможність;
- платоспроможність [6].

На методику аналізу власного капіталу підприємств та оцінювання одержаних результатів впливають такі фактори, як його організаційно-правова форма та вид економічної діяльності. Перший з них суттєво впливає на структуру власного капіталу і законодавче регулювання особливостей його формування та використання. Показники, одержані в результаті аналізу, порівнюють із середньогалузевими.

Для аналізу власного капіталу застосовують такі його види: горизонтальний, вертикальний, порівняльний, коефіцієнтний та інтегральний фінансовий аналіз. Горизонтальний аналіз визначає динаміку окремих складових капіталу, а вертикальний — їх структуру. Такі види аналізу лише констатують факти, не пояснюючи причин позитивних чи негативних змін, що відбулись на підприємстві. Порівняльний аналіз передбачає зіставлення показників з плановими, середньогалузевими, показниками конкурентів тощо. Аналіз за допомогою фінансових коефіцієнтів ґрунтується на визначенні співвідношень різних абсолютних показників [5].

У більшості коефіцієнтів, які застосовують для аналізу, власний капітал розглядають як цілісну величину, однак складові власного капіталу внаслідок своїх функцій змінюються не однаково: одні можуть збільшуватись, інші — зменшуватись, не однаково на них вплив і власників та керівників підприємства, оскільки кожна з них характеризується правовими чи іншими обмеженнями щодо права підприємства розпоряджатися своїми активами.

Так, для зміни розміру статутного капіталу необхідно внести відповідні уточнення до установчих документів, а у разі його зменшення — погодити це з кредиторами. Для створення додатково вкладеного капіталу не потрібно вносити зміни до установчих документів, тобто, він мобільніший. Інший додатковий капітал, створений за рахунок дооцінки активів, зменшується у разі їх уцінки, а створений за рахунок безоплатно отриманих необоротних активів щомісячно зменшується на суму нарахованої на них амортизації. Резервний капітал використовують на цілі, для яких він створений.

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Збільшення резервного капіталу здійснюється лише за рахунок нерозподіленого прибутку. Тобто така зміна на загальну величину власного капіталу не вплине.

Вплив окремих складових на результативний показник можна визначити за допомогою факторного аналізу. При цьому результативними показниками оцінки ефективності системи управління власним капіталом виберемо коефіцієнт автономії та коефіцієнт фінансової стійкості [4].

Під час факторного аналізу важлива послідовність розташування показників. Черговість заміни факторів залежить від оцінки того, які з них є основними, а які похідними.

Для того щоб визначити вплив зміни складових власного капіталу на коефіцієнти автономії та фінансової стійкості, можна застосовувати спосіб ланцюгових підстановок, який є універсальним для всіх типів детермінованих моделей.

Аналіз формування та змін власного капіталу дає змогу зовнішнім користувачам інформації визначити фінансові можливості підприємства на перспективу, дати оцінку фінансової незалежності від зовнішніх джерел, скласти в загальній формі прогноз майбутнього фінансового стану. Кожна група користувачів інформації має власні цілі під час аналізу формування та змін власного капіталу. Інвестори, постачальники, державні установи та інші кредитори першою чергою зацікавлені в поверненні коштів, вкладених у підприємство [8].

Далі розглянемо основні підходи щодо визначення поняття політики управління позиковим капіталом підприємства.

Огляд та узагальнення літературних джерел дозволили з'ясувати, що політика управління позиковим капіталом — це вибір і обґрунтування найбільш раціональної стратегії залучення позикових коштів, пов'язаних з оптимальним його формуванням із різних джерел, та вибір оптимальних шляхів його використання, які безпосередньо впливають на фінансовий результат діяльності підприємства.

Метою управління формуванням позикового капіталу підприємства є визначення його найбільш раціонального джерела залучення чи поєднання кількох способів (інструментів), що сприяло б підвищенню вартості капіталізації підприємства.

До завдань політики управління позиковим капіталом відносять:

- встановлення напрямів ефективного використання позикових коштів;
- визначення оптимального обсягу позикового капіталу;
- визначення найкращих умов залучення позикових коштів для підприємства;
- розрахунок найоптимальнішого строку користування позиковими коштами [7].

Розглядаючи політику управління позиковим капіталом, необхідно виділити основні її етапи, які схематично представлені на рисунку.

Розглянемо докладніше всі етапи політики управління позиковим капіталом.

На першому етапі відбувається аналіз процесу формування і використання залученого капіталу у звітному періоді. Для цього доцільно провести аналіз загального обсягу позикових коштів у звітному періоді; форми залучення й ефективність їх використання.

У процесі аналізу варто порівняти темпи зростання позикових і власних коштів; виявити зміну економічних показників діяльності підприємства (обсяг операційної, фінансової й інвестиційної діяльності); загальної суми активів підприємства. Визначити і проаналізувати динаміку обсягів позикового капіталу за строками. Вивчити кредиторів за умовами надання ними різних форм фінансового і товарного кредитів, пов'язуючи форми кредитів з кон'юктурою фінансового і товарного ринків. На цьому етапі доцільно визначити показники оборотності і рентабельності позикового капіталу.

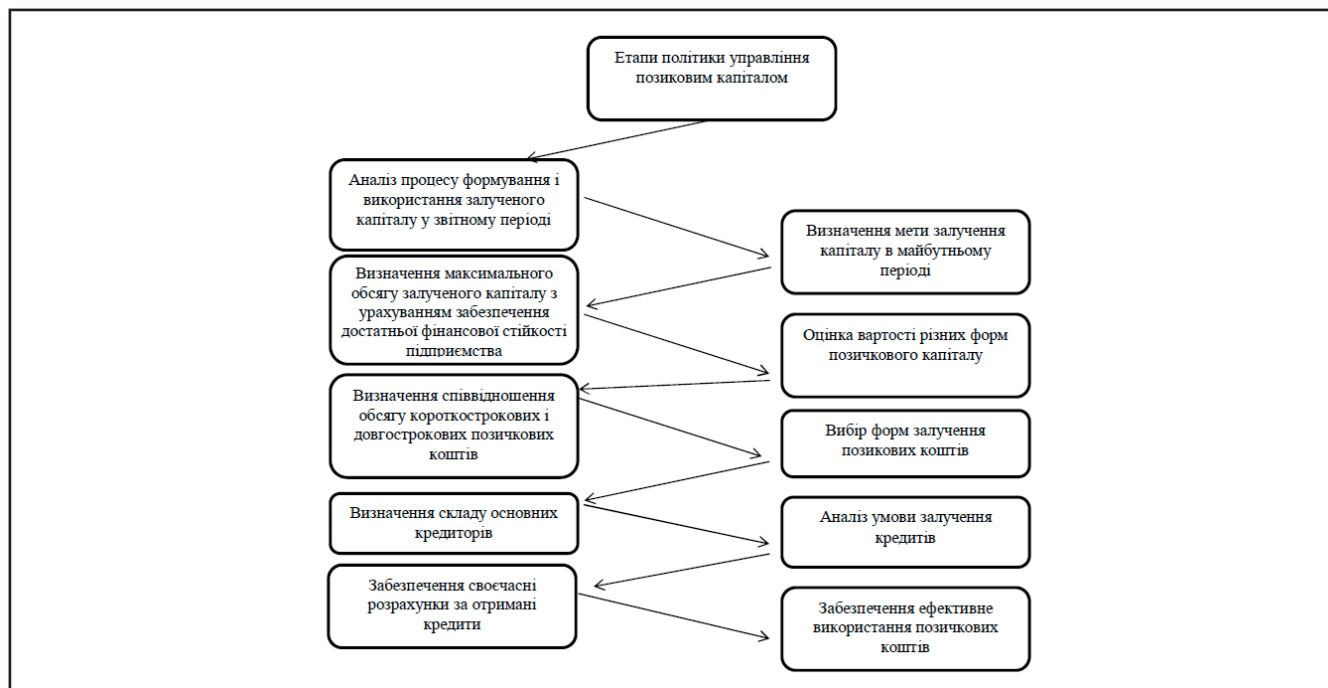
На другому етапі відбувається визначення мети залучення капіталу в майбутньому періоді.

На наступному етапі здійснюється визначення максимального обсягу залученого капіталу з урахуванням забезпечення достатньої фінансової стійкості підприємства.

На четвертому етапі здійснюється оцінка вартості різних форм позикового капіталу. Результати такої оцінки можуть бути покладені в основу прийняття управлінських рішень, щодо

Визначення поняття політики управління позиковим капіталом підприємства різними авторами

Автори	Визначення поняття
В.В. Бочаров	Політика управління позиковим капіталом — частина загальної стратегії організації, що полягає в забезпеченні найбільш ефективних форм і умов залучення позикового капіталу з різних джерел відповідно до потреб свого розвитку [3]
Ван Хорн	Політика управління позиковим капіталом — це вибір і обґрунтування найбільш раціональної стратегії залучення позикових коштів, визначення можливих шляхів і необхідних заходів щодо залучення капіталу в реальну сферу виробництва, що безпосередньо впливає на фінансовий результат діяльності підприємства [5]
Ю. Бріггем	Політика управління позиковим капіталом система принципів і способів розробки і виконання рішень, що регулюють процес залучення позикових коштів, а так само визначення найбільш раціональних джерел фінансування позикового капіталу відповідно до потреб і можливостей розвитку підприємства [4]
А.А. Фастовець	Політика управління позиковим капіталом — це система принципів і методів розробки управлінських рішень, пов'язаних з оптимальним його формуванням із різних джерел, а також забезпеченням його ефективного використання в різних видах діяльності суб'єктів господарювання [8]
О.В. Базартінова	Політика управління позиковим капіталом — це вибір стратегії, систем, принципів і виконання рішень із залучення найбільш раціональних джерел позикового капіталу в реальну сферу економіки відповідно до потреб розвитку організації, які безпосередньо впливають на фінансовий результат її діяльності [1]
І.А. Бланк	Політика управління позиковим капіталом система принципів і методів розробки та реалізації фінансових рішень, що регулюють процес залучення позикових коштів, а також визначають найбільш раціональні джерела фінансування позикового капіталу відповідно до потреб і можливостей розвитку організації на різних етапах її існування [2]

Етапи політики управління позиковим капіталом

вибору альтернативних джерел залучення позикових коштів, які забезпечують потребу підприємства в позиковому капіталі.

Наступним етапом є визначення співвідношення обсягу короткострокових і довгострокових позикових коштів.

На шостому етапі здійснюється вибір форм залучення позикових коштів підприємство повинно здійснювати виходячи зі специфіки своєї господарської діяльності.

Сьомим кроком є визначення складу основних кредиторів. Цей склад доцільно визначати, пов'язуючи кредиторів з формами залучення позикових коштів.

На восьмому етапі проводиться аналіз умов залучення кредитів (термін надання кредиту, ставка процентів за кредит, умови виплати суми процента, умови виплати основної суми боргу та інші умови).

Дев'ятим етапом є забезпечення своєчасні розрахунки за отримані кредити. Платежі за обслуговування залученого капіталу відображаються у платіжному календарі і повинні контролюватися в процесі поточної фінансово-господарської діяльності.

Заключним етапом є забезпечення ефективного використання позикових коштів. Критерієм такої ефективності є показники оборотності й рентабельності позикового капіталу [1].

Висновки

Капітал підприємства являє собою сукупність фінансових ресурсів, що використовуються власниками і менеджерами в економічному процесі відтворення вартості як джерело фінансування господарської діяльності з метою одержання

доходу. Ефективне управління власним та позиковим капіталом передбачає розробку політики формування власних та залучення позикових фінансових ресурсів. Рациональне управління капіталом дасть змогу підвищити ефективність роботи підприємства, оновити основні виробничі фонди та може дати відчутний поштовх в структурній перебудові реального сектора економіки.

Список використаних джерел

1. Базартінова О.В. Управління позиковим капіталом підприємств і його основні джерела формування / О.В. Базартінова // Вісник Донецького університету економіки та права. 2011. №2. – С. 125.
2. Бланк І.А. Управление формированием капитала. – К.: Ника-Центр, 2001. – С. 512.
3. Бочаров В.В. Корпоративные финансы. – СПб.: Питер, 2002. – С. 544.
4. Бригхем Ю., Гапенски Л. Финансовый менеджмент. Полный курс в 2 т. / Пер. с англ. под ред. В.В. Ковалева. – Переиздание СПб Экономическая школа, 2007.
5. Ван Хорн Дж.К. Основы управления финансами: Пер. с англ. / Гл. ред. серии Л.В. Соколов. – М.: Финансы и статистика, 2001. – С. 800.
6. Варичева Р.В. Поняття власного капіталу / Р.В. Варичева // Вісник ЖДТУ. – 2010. – №2 (52).
7. Лайко П.А. Стратегія і тактика управління капіталом акціонерних підприємств в агропромисловому виробництві: моногр. / П.А. Лайко, А.Г. Борщ, О.Г. Борщ. – К: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2010. – 254 с.
8. Фастовець А.А. Фінансовий менеджмент: навчально-методичний посібник / А.А. Фастовець. – Полтава: РВВ ПУСКУ. 2009. – 109 с.